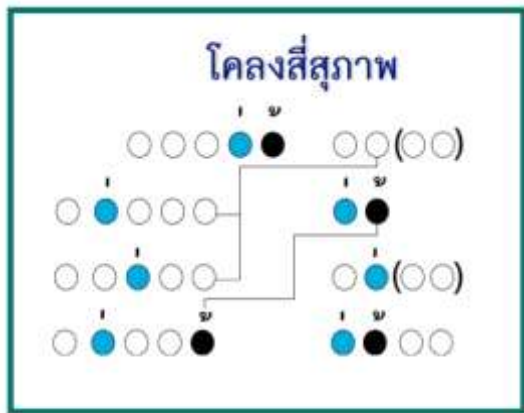

งานพระนิพนธ์ที่ปรากฏ เช่น โคลงโลกนิติ โคลงนิราศเสด็จไปทัพบกเวียงจันทน์ ฉันทสังเวทพระมหาเศวตฉัตร ฉันทดุษฎีสังเวยพระพุทธบษยรัตน์

ลักษณะคำประพันธ์

โคลงโลกนิติ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพและมีบางบทเป็นโคลงกระทู้
แผนผังโคลงสี่สุภาพ

ลักษณะบังคับของโคลงสี่สุภาพ

๑. คณะ

โคลงสี่สุภาพ ๑ บทมี ๔ บาท โดย ๑ บรรทัดคือ ๑ บาท แต่ละบาทมี ๒ วรรค บาทที่ ๑ บาทที่ ๒ และบาทที่ ๓ มีจำนวนคำเท่ากัน คือ วรรคหน้ามี ๕ คำ ส่วนวรรคหลังมี ๒ คำ บาทที่ ๔ วรรคหน้ามี ๕ คำเช่นกัน แต่วรรคหลังจะมี ๔ คำ รวมทั้งสิ้น ๑ บทจะมี ๓๐ คำ

๒. คำสร้อย

คำสร้อย คือคำที่แต่งท้ายบาทของโคลงตามข้อบังคับ เพื่อให้ได้ใจความครบถ้วน ถ้าโคลงบาทใดได้ความครบถ้วนแล้ว ก็ไม่ต้องเติมคำสร้อย ตำแหน่งที่กำหนดให้เติมคำสร้อยคือ ท้ายบาทที่ ๑ และท้ายบาทที่ ๓

๓. คำสัมผัส เอก โท และ คำตาย

โคลงสี่สุภาพบังคับรูปวรรณยุกต์ เอก โท คือ บังคับรูปวรรณยุกต์เอก ๗ ตำแหน่ง รูปวรรณยุกต์โท ๔ ตำแหน่ง (ตามแผนผัง) ในการแต่งโคลงสี่สุภาพ บางครั้งเมื่อไม่สามารถหาคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอก หรือรูปวรรณยุกต์โทมาใช้ในที่บังคับวรรณยุกต์ตามแผนผังได้ จำเป็นต้องใช้คำ “เอกโทษ” หรือคำ “โทโทษ” คือ นำคำที่ต้องการใช้ไปเปลี่ยนให้เป็นรูปวรรณยุกต์เอก หรือโท

ในโคลงสี่สุภาพนั้น มีการใช้เสียง “คำตาย” แทนวรรณยุกต์เอกได้ทุกแห่งที่บังคับรูปวรรณยุกต์เอก

ลักษณะบังคับของโคลงกระทู้

โคลงกระทู้ คือ โคลงสี่สุภาพที่มีการตั้งข้อความหรือหัวข้อ (กระทู้) วางไว้ข้างหน้าโคลงทั้ง ๔ บาท แล้วแต่งถ้อยคำต่อไปให้มีเนื้อความอธิบายหรือขยายความของกระทู้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น บางครั้งตัวกระทู้เองอาจจะไม่มีความหมายก็ต้องแต่งเติมถ้อยคำในโคลงให้มีความเหมาะสม โคลงกระทู้มี ๔ ชนิด คือ โคลงกระทู้ ๑ คำ (กระทู้เดียว) โคลงกระทู้ ๒ คำ โคลงกระทู้ ๓ คำ และโคลงกระทู้ ๔ คำ โดยโคลงกระทู้มีแผนผังคล้ายกับโคลงสี่สุภาพ แต่จะเว้นวรรคคำวรรคหน้าตามจำนวนในชื่อกระทู้ เช่น โคลงกระทู้ ๒ คำ

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว แห่งนี้

หาง่าย หลายหมื่นมี

มากได้

เพื่อนตาย ถ้ายาแทนซี-

วาอาตม์

หากยาก ฝากผีไว้

ยากแท้จักหา

เนื้อเรื่องย่อ

โคลงโลกนิติมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนให้คนปฏิบัติตนในชีวิตให้ถูกต้อง มีคำสอนเรื่องต่าง ๆ โดยคำสอนทั้งหมดที่อยู่ในโคลงโลกนิตินี้ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนนำคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข